

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

תוכן עניינים

- א. כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף אחד כשרה.....2
- ב. במזוזה הלך אחר היכר ציר ... אבקתא ... פיתחא דבין תרי בתי בין בי גברי לבי נשי.....2
- ג. תלי דשי ברישא.....3
- ד. עשאה כמין נגר פסולה.....4
- ה. וההיא פיתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מזוזה ... ההוא רגיל הוה ... במזוזה הלך אחר הרגיל.....5
- ו. מצוה להניחה בתחלת שלישי העליון.....6
- ז. מצוה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר ... כדי שיפגע במזוזה מיד ... כי היכי דתינטריה.....8
- ח. העמיק לה טפח פסולה.....9
- ט. שהעמיד ולבסוף התך והניחה אבל התך והניח ולבסוף העמיד פסולה תעשה ולא מן העשוי.....9
- י. הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוזה ... חד אמר דלית להו תקרה וחד אמר דלית להו שקופי.....10
- יא. אכסדרה פטורה מן המזוזה ... אף על פי שיש לה פצימין פטורה שאין עשוין אלא לחיזוק לתקרה ... בית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה באכסדרה דבי רב 12
- יב. בי הרזיקי חייב בשתי מזוזות ... בית שער הפתוח לחצר ובתים פתוחין לבית שער 12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

דף לג.

א. כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף אחד כשרה

לכתחלה למצות¹ מזוזה צריך לכותבה בדרף אחד, ואם כתבה בשנים או בשלשה דפין כשירה².

ב. במזוזה הלך אחר היכר ציר ... אבקתא ... פיתחא דבין תרי בתי בין בי גברי לבי נשי

צריך לקובעה³ בצד ימינו של הנכנס לבית, כמו שיבואר להלן דף לד. בעזיה"ת, וכשיש לו חדר בתוך חדר יש לקבוע את המזוזה בימין הכניסה לחדר הפנימי.

ואם אינו ניכר איזה ימין לביאה או ליציאה, כגון שיש יציאה גם מהחדר הפנימי לחוץ, קובע את המזוזה בימין הנכנס לחדר שיש בו היכר ציר. דהיינו לאותו חדר שהדלת נפתחה לתוכו, הוא הבית, ועושין בימין הכניסה שלו.

ודוקא במקום ששני הבתים הן שוין בתשמישן. אבל אם אחד הוא עיקר תשמישו, לא אשגחינן בהיכר ציר. ואפילו הדלת נפתח לשני, מכל מקום, מקום שרוב תשמישו בו הוא הבית ונותנין בימין הכניסה שלו⁴.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רפח ב

² ומפרש דלכתחלה דוקא וכפי' מש"ש בנמו' מזוזה שעשאה שתים ושלוש כו' כמ"ש הרמב"ם כאן. ביאור הגר"א שם.

³ שו"ע ונו"כ שם רפמ ג

⁴ ג"ל לומר דדוקא בהאי גוונא שהלק הבית לבי דאין מקום טפל לחבירו בזה הוא דמהני ציר להיכרא אבל בגונא אחרינא כגון שיש חדר בתוך הבית שמשמשים בו כדי שישאר הבית נקי אי נמי לשום תשמיש כמו רוב החדרים המצויין בבתים תמיד ועשה לחדר הזה פתח לר"ה או לחצר ונמצא שנכנסים לחדר מהבית ומהחצר וכל פתחים של החדר חייבין במזוזה בזה הגם דהדר ביה הוא בבית אין עושין המזוזה אלא בימין הנכנס לחדר דבטל הוא החדר לגבי הבית ולא השיב הפתח אלא להחדר ולא אמרי' דהפתח הוא של הבית דאז יהיה הבית חדר והחדר בית דלא כן הוא דאנן קא חזינן דהבית הוא העיקר והחדר טפל והגם דלפעמים נכנסים מהחדר לבית לא מפני זה ישתנה האמת דבטל ליה לגבי עיקר תשמישו דבשבילו נעשה הפתח דהיינו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ופתח שבין שני מקומות כששני הפתחים פתוחים לרשות הרבים, קובע המזווה בימין הנכנס לחדר שיש בו אחד מן ההיכרים: דרך הכניסה אליו יותר מן השני, משמש לדירה יותר מן השני, והיכר ציר⁵.

ואם אין שם דלת ואין היכר ציר, י"א⁶ שפטור לגמרי ממזווה. אך וי"א⁷ שיקבע ב' מזוזות בב' הצדדים.

בפתח הפתוח מבית לחצר אם החצר סתום מכל צדדיו בלי פתח, רק מבית לתוכו דינו כחדר קובעים בימין הנכנס מבית לחצר ושם עושה המזווה.

אבל אם יש פתח מחצר למבוי אחר או לרה"ר מלבד פתח הבית לתוכה הולכים אחרי היכר ציר שבצד שיש היכר ציר הפתח נחשב כמו בית והולכים אחרי ימין הנכנס לתוכו⁸.

ג. תלי דשי ברישא

קבעה במזוזות⁹ הפתח בעודה תלושה ואחר כך חברה לפתח, פסולה משום תעשה ולא מן העשוי בפסול¹⁰.

לחדר ואלא דאיכא לספוקי במציאות שכתב מרן דמהני היכר ציר בהיכא דליכא דלתות מהו ונראה לומר לענין דינא דסמכין על ס' הרמב"ם בכה"ג דפסק בבית שאין בו דלתות פטור מהמזווה כפשטא דקרא דכתיב על מזוזות ביתך ובשעריך ופסקה מרן בסי' רפ"ו בשם יש פוטריין בהא מלתא דלא ידענא זיל הכא וזיל הכא סמכי' עליה לפטור ובנדון שכתבתי בלאו הכי מבורר הפתח דלחדר נעשה וחייבת אלא דבאמת בזמן הזה נרא' דאין היכר ציר מהני דהא בזמנינו לא קפדי לעשות הציר לפנים בבית ואדרבה הבונים בנין מתוקן רובם ככולם עושין הדלתות מחוץ לבית וכן עינינו רואות רוב הבתים דלתותיהם מבחוץ וכפי זה תו ליכא היכרא בציר כיון דיש עושין כן ויש עושין כן וממילא פטורין דסמכי' על הרמב"ם וכמ"ש. ראשון לציון שם.

⁵ וכמו שכתב בתשובה מאהבה חלק א' (סימן סא) שזה הסדר הקובע. והובא בספר חובת הדר (עמוד סג). ע"ש

⁶ בשו"ת אגרות משה (חלק יורה דעה סימן קעו)

⁷ בשו"ת שאלת יעב"ץ חלק א' (סימן ע')

⁸ ט"ז שם ד

⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁰ כלומר שזה דומה לתעשה ולא מן העשוי הנאמר גבי סוכה, דהכא נמי כתיב [דברים ו, ט] וכתבתם על מזוזות ביתך, דמשמע שתקבעם על המזווה כשהיא שקועה בכנין של ביתך, ולא שתקבעם במזווה ואחר כך תשקע המזווה לבנין ביתך, שאין זה במשמעו של וכתבתם על מזוזות ביתך. לבוש וכעין זה בש"ך ומ"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

במקום שא"א לקבוע המזווה¹¹ על המזווה ממש כגון שמזוזות הבית היא של אבני שיש וכיוצא בהן וצריכין לקבוע שם חתיכת נסר של עץ ועליה המזווה. אם קבע המזווה מקודם בעץ ואח"כ קבע את העץ המזווה על מזוזת האבן אין בזה משום תעשה ולא מן העשוי.

ד. עשאה כמין נגר פסולה

בקביעת המזווה יש אומרים שצריכה להיות ארכה לאורך מזוזות הפתח שתהא קבועה שם בעמידה, כלומר במאונך, ויש אומרים אדרבה זה הוא גנאי לה להעמידה כך¹², ולפיכך אומרים שצריכה שתהא שכובה ארכה לרוחב מזוזות הפתח¹³. במאונך.

וכדי לצאת כל הדעות מנהג האשכנזים לקבוע בשפוע באלכסון. ויהיה ראש המזווה דהיינו "שמע" לצד פנים של הבית, ושיטה אחרונה לצד חוץ. דבזה נמי הוי קבועה דרך ביאתך לבית.

והמנהג אצל הספרדים¹⁴ לקבוע את המזווה כשהיא זקופה, ארכה לאורך מזוזות הפתח, ולא באלכסון, וכדרך שאנו מניחים את ספר התורה בארון הקודש כשהוא זקוף¹⁵. ואם הניחה שכובה לרוחב הפתח פסולה.

ואם מזוזת הפתח צרה מאד, ואי אפשר להניחה באלכסון יניחנה זקופה לכו"ע¹⁶, כי כן עיקר להלכה.

צריך לכוין שיהיה שמע ישראל דהיינו סוף הגלילה לצד חוץ.

¹¹ עיין בספר יד הקטנה פ"ג מהל' מזווה אות כ"ג שהאריך במעם הדבר

¹² דגבי מת אמרינן דקבורה כזו נקרא קבורת המור

¹³ כמו שהיו הספר תורה והלוחות שבארון שכובות בארון ולא עומדין

¹⁴ שהרמ"א כתב על דברי המחבר כלומר כן נהגו בשאר מדינות ובמלכותו של המחבר כדאיתא בב"י אבל י"א כו' באלכסון וכן נהגין במדינות אלו. ש"ך ט

¹⁵ והגר"א זצ"ל בש"ע שלו פסק כרש"י שצריכה להיות זקופה ע"ש וכן הוא בהנהגות שלו. פ"ת ח

¹⁶ (עיין בספר יד הקטנה פ"ג מהלכות מזווה אות ט"ז שכתב דבמקום שמזוזות הפתח אינם רחבים כלל יקבענה זקופה ארכה לאורך מזוזות הפתח כי אף הרמ"א אינו חולק אלא בענין שיוכל לצאת ידי שניהם ובענין זה יותר טוב מאם לעשות אותה על צד מזוזות הפתח שלא בתוך חלל הפתח דהיינו אחורי הדלת ורוב הפוסקים פוסלים אותה כמו שכתב הש"ך סק"ג ע"ש. פ"ת ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מנהג הסופרים¹⁷ לכתוב על המזוזה מבחוץ שם "שדי". והסופרים יש להם מנהג קדום לכתוב עוד על המזוזה מבחוץ "כוזו במוכסו כוזו" כנגד תיבות "ה' אלהינו ה'" שבפסוק שמע ישראל¹⁸.

ונוהגין שקובעין אותה באופן שרואין שדי מבחוץ שהוא כתוב בראש השיטה נגד והיה או נגד אורו.

ה. והיה פיתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מזוזה ... ההוא רגיל הוה ... במזוזה הלך אחר הרגיל

בית המדרש¹⁹ אינו בית דירה ופטור מן המזוזה²⁰, ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו לביתו חייב במזוזה באותה פתח, ויש אומרים²¹ שבית המדרש חייב במזוזה, כיון שהתלמידים יושבים בו מן הבוקר עד הערב דומה לדירה יותר מבית הכנסת, וראוי לחוש לדבריהם להחמיר לעשות לו מזוזה²², אבל לא יברך עליה בקביעותה, דשמא מן התורה פטורה היא כסברא ראשונה והוי ליה הברכה לבטלה, לפיכך יקבענה בלא ברכה.

¹⁷ ז"ל הרמב"ם (בפרק ה' מהלכות מזוזה הלכה ד'): מנהג פשוט שכותבים המזוזה מבחוץ, כנגד הריח שבין פרשה לפרשה שם שדי, ואין בזה הפסד לפי שהוא מבחוץ, אבל אלו הטפשים שכותבים מבפנים שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות הרי הם בכלל אלו שאין להם חלק לעוה"ב, שלא די להם שביטלו המצוה, אלא שעשו מצוה גדולה שהיא יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא, ואהבתו ועבודתו כאילו היא קמיע להנאת עצמם, כמו שעלה על לבם הסכל שזוהו דבר המהנה בהבלי העולם. ע"כ. ומרן הכסף משנה העיר שבספר הזוה"ק (פרשת ואתחנן דף רסו) איתא, שצריך לכתוב שם שדי מבחוץ כנגד תיבת והיה שמבפנים. והוסיף בבית יוסף (סימן רפה) שכן ראוי להנהיג כדברי הזוה"ק. וכתב עוד בכסף משנה, שאע"פ שבגמרא (ע"ז יא א) מוכח מעובדא דאונקלוס שהקב"ה ציוה על מצות המזוזה כדי לשמור על ישראל, מכל מקום צריך לכיון בקביעותה לקיים מצות הקדוש ברוך הוא, וממילא נמשך שהשי"ת ישמור הבית, ולא שהמלאכים הנכתבים בה שומרים הבית. ע"ש. ובכל בו (סימן צ"ז): שדי" ר"ת שומר דירת ישראל. וכן הוא בארחות חיים חלק ב' (עמוד קצב). ועיין במהרש"א (ברכות טו ב). ע"ש.

¹⁸ ושמות אלו הם האותיות שאחר האותיות של "ה' אלהינו ה'" מאחריהם

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם רפ"י

²⁰ עיין בתוס' פ"ק דיומא דף י"א ע"ב סד"ה שאין בו בית דירה. שכתבו דאם היה בהמ"ד של יחיד ולא של רבים חייב במזוזה וכ"כ בפסקי תוס' שם וכ"כ בס' תפל"מ ע"ש (פ"ת ט)

²¹ במור כתוב וכן עשה הר"מ מרוטנבורג מזוזה לב"ה ואמר כשהיה ישן בו שינת הצהרים היה רוח רעה מבעתו קודם שתיקן בו מזוזה ע"כ לשונו. ש"ך שם ט

²² ונשאלתי בבנין שעשו סביב ציון צדיק א' בבית"ק שיוכלו כהנים ליכנס לשם, ורבים באים להתפלל על קבר הצדיק אם חייב במזוזה. והשבתי דכיון שבאים רק דרך ארעי לשעה ולא בכל יום ולא כל היום פטור, דעת תורה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ונכון הוא²³ כשיקבע מזווה בפתח הבית ויברך עליה שיהא דעתו ג"כ על קביעת המזווה שבב"ה ויקבע אותם זאח"ז תחלה בפתח הבית ואח"כ בפתח בה"מ וברכה זו חוזרת על שניהם.

ו. מצוה להניחה בתחלת שלישי העליון

ויניחנה בגובה²⁴ השער דהיינו בהתחלת שלישי העליון, ולפיכך כדי לקבוע את מקום קביעת המזווה, יש למדוד את גובה פתח השער או הבית, ויחלק הגובה לשלש, ויקבע את המזווה בתחלת השלישי העליון של גובה השער מלמטה למעלה.

אם פתח שער החצר גבוה מאד, יש אומרים²⁵ שלעולם יניחנה בתחלת שלישי העליון. וכן עיקר. ואף על פי שאם יניחנה למעלה מבין כתפיו לא יוכל לתת

²³ ש"ך י שם מהב"ח

²⁴ דכתיב וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה ומה קשירה אינו בגובה ממש למעלה אף כתיבה צריכי' להרחיק טפח ממשקוף וזהו לכתחלה אבל בדיעבד כשר בלא הרחקה מלמעלה כ"כ ב"י אבל בהרחיקה מלמעלה יותר משליש כתב ב"י בשם הרמב"ם דאפי' דיעבד פסול ולא כהטור שכתב דאם שינה גם בזה אין מעכב בדיעבד ומש"ה כתב רמ"א דקאי אסעיף ב' דכשר בדיעבד דמשמע דבזה אפילו דיעבד פסול. ומה שמבואר בטור דאף אם עשאה אחורי הדלת אינו מעכב בדיעבד לא אשכחן מאן דפליגי על זה כיון שבימין הוא ומבואר בב"י בשם המרדכי דאם היא גבוה הרבה אין לעשות המזווה גבוה מכתפיו דאז אינה נראה לעיניו בכניסה ויציאה וסמך לדבר נ"ל בפסוק ולבנימין וגו' ובין כתיפיו שכן להורות שארצו ישכון לבטח טפי משאר ארצות דאילו בשאר אין השראת השכינה אלא במקום מזווה שהיא בין כתפיו של אדם אבל בנימין חופף עליו כל היום מלבד ובין כתפיו שכן; ומ"ש על ימין הנכנס דכתיב ביתך היינו דרך ביאתך וסתם אדם עקר כרעא ימינא ברישא ואף אם הוא איטר מ"מ אחר רוב בני הבית אזלינן. מ"ז שם ג

²⁵ התוס' (מנחות לג ב) כ', בירושלמי (ס"פ בתרא דמגילה) איתא, דכשהפתח גבוה הרבה מניחה כנגד כתפיו, וחולק על השי"ם שלנו. עכ"ל. ומרן הכ"מ (שם), הביא דברי הראב"ד בהשגות, שהעתיק ד' הירוש', הגע עצמך שהוא שער גבוה מניחה כנגד כתפיו, ודיו. ע"כ. וכ' הכ"מ, שרבינו (הרמב"ם) סובר, שמכיון שלא נזכר בן בגמרא דידן, משמע דלא ס"ל הכי. עכ"ל. ובס' האשכול ח"ב (עמוד עה) כ', ודאמר בירושלמי נותנה כנגד כתפיו אם גבוה הפתח, לא אתמר בתלמודא דידן. ע"כ. ומשמע שאף הוא ז"ל ס"ל כמ"ש הרמב"ם והתוס', דהש"ם דידן פליגי. וכן בנחל אשכול (שם) שכ' לתמוה על הש"ך הנ"ל שהרי הרי"ף והרמב"ם ושאר פוסקים לא מייתי האי דירושלמי. וכ"כ התוס' להדיא כד' רבינו, שהש"ם דידן פליגי ע"ד הירושלמי. וכן השיע לא הביאו. ש"מ למטה משליש העליון פסול לגמרי. ע"ש. וכן הגאון הנצי"ב בס' העמק שאלה (פר' עקב אות ג), שכתב, שנראה שמכיון שלדעת הגאונים והרמב"ם לא יצא אם הוא למטה משליש העליון, ולהמרדכי שכ' שיניחנה נגד כתפיו אינו אלא לכתחלה ולמצוה, יש להושי' יותר לדעת הראשונים, שלא להשפיל את המזווה למטה משליש העליון, אפי' היא למעלה מכתפיו. ע"ש. וכן בעל קיצור ש"ע בלחם הפנים (סי' יא), שכ', דמ"ש הש"ך שאם השער גבוה יניחנה נגד כתפיו. וכ"פ הח"א ודה"ת. הוא תמוה מאד. שהרי רוב הפוסקים ס"ל דהש"ם דידן חולק על הירוש' בזה, ולהש"ם דידן אם הניחה למטה משליש העליון פסולה כמ"ש הב"י דהא יליף לה מקרא. וא"כ איך נניח ד' רוב הפוסקים וניזיל בתר מיעוטא. ועוד שאף להירוש' נ"ל שאם שינה אינו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ידו עליה בכניסתו וביציאתו, כנהוג, אף על פי כן צריך להניחה בתחלת שליש העליון. וי"א שאם הפתח הוא גבוה הרבה יניחנה כנגד כתיפיו אף על גב שאינה בגובה המזוזה²⁶, כיון דטעמא נמי הוא כדי שיפגע במצוה מיד, ואם יניחנה בגובה יותר הרבה מכנגד כתיפיו יוצא ונכנס ואינו רואה אותה ואינו פוגע בה.

אם טעה וקבע המזוזה בברכה למטה משליש העליון, ולאחר זמן נודע לו שלא עשה כדיון, שהרי אפי' רק חלק ממנה, פסולה, צריך להסירה ולחזור ולקובעה בתחלת שליש העליון. וי"א²⁷ שצריך לברך אקב"ו לקבוע מזוזה. ויש אומרים שלא יברך²⁸.

אף על פי שמקום קביעת המזוזה הוא בתחלת שליש העליון (מלמטה למעלה), אם הניחה יותר למעלה, אם יש מירחא להסירה כדי לקובעה בתחלת שליש העליון, אין צריך לטרוח בזה, שכל שהדבר נעשה נחשב כדועבד²⁹. ואין מטריחים אותו להסירה כדי לקובעה בתחלת שליש העליון, שאינו אלא לכתחלה, וכל שכן שיש פוסקים שמתירים בזה אף לכתחלה. ומכל מקום אם טרה והסירה וקבעה בתחלת שליש העליון, תבוא עליו ברכה.

מעכב, דהא לאו מקרא יליף לה. ופוק חזי מאי עמא דבר. (שנוהגים להניחה בשליש העליון א) עכ"ל. וכן הובא להלכה בשו"ת מי נח (סי' יח דכ"ד). ע"ש. וכן פסק בשו"ת מהרש"ם ח"ג (סי' ריט). ע"ש. ועיין ילקוט יוסף שם אות עב

²⁶ לבוש וש"ך ד

²⁷ עיין בהליכות עולם חלק ח' (עמוד שנד) ובילקוט יוסף שם אות עג

²⁸ חיי אדם שם ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ב' (חלק יורה דעה סימן כא אות ט')

²⁹ בבן איש חי (פר' כי תבא אות ז) כתב: אם הניחה בשליש העליון אלא שלא נתנה בתחילת שליש העליון, כדועבד כשרה לכ"ע, ומ"מ כל עוד שיוכל להסירה ולהניחה בתחלת שליש העליון חייב להסירה ולקובעה כראוי, ואין לסמוך ולומר שמאחר שכבר קבעה נחשב כדועבד ותשאר כך, שכיון שבידו להסירה ולתקנה כראוי, צריך לעשות כן. ע"כ. ועיין ילקוט יוסף שם אות ה בשם אביו זצ"ל שהומרא יתרה היא, אלא כל שהרחיקה מן המשקוף טפח, כיון שהיא כשרה כדועבד לכ"ע, כל שקבעה כבר א"צ להסירה לקובעה שנית בתחלת שליש העליון, ובפרט שהרא"ש וסיעתו מתירים בזה אף לכתחלה, ועוד שהש"ך בנקודות הכסף כתב: שכל העולם נוהגים להקל בזה כהרא"ש אפילו לכתחלה, ויפה הם עושים, לפי שכן נראה עיקר בש"ס (מנחות לג א). ואותם אנשי מעשה שמחמירים לקובעה דוקא בתחלת שליש העליון, לא עיינו יפה רק בש"ע, ואילו היו מעיינים יפה בתלמוד, לא היו מדקדקים כל כך בזה, ושכן משמע להדיא בסמ"ג (עשין כג). וכ"כ רבינו אליעזר ממיץ בספר יראים (סי' יח). וכן משמע מדברי רבינו ירוחם (נתיב כא ח"ז). וכ"כ בשלמי הגבורים בהל' מזוזה. ע"כ. וכן כתב החיד"א בברכי יוסף (סי' רפט), שכן מנהג העולם. וכן נראה דעת השד"ח (מע' מ כלל קכה). ע"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ובלבד שתהיה רחוקה מן המשקוף העליון טפה. אבל אם הניחה בתוך הטפה הקרוב למשקוף, צריך להסירה ולחזור ולקובעה כשהיא רחוקה מן המשקוף טפה. ואפילו אם רק חלק העליון מן המזוזה מונח בתוך הטפה הסמוך למשקוף, צריך להסירה ולהניח את כולה כשהיא במרחק טפה מן המשקוף. אך לא יברך.

ואם קבעה למעלה מזה כשרה, והוא שירחיקנה מהמשקוף טפה,

דף לג:

ז. מצוה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר ... כדי שיפגע במזוזה מיד ... כי היכי דתינטריה

כבר התבאר לעיל דף לב: שמקום קביעותה³⁰, בתוך חלל הפתח, דכתיב (דברים ו פסוק ט) וּבְשַׁעֲרֶיךָ, והיינו במקום סגירת השער.

ואם היה עובי החלל³¹ ארבע או חמשה טפחים כגון חומת אבנים, יניחנו בחלל בטפח הסמוך לרשות הרבים, מאי טעמא כדי שיפגע במזוזה מיד, ועוד כדי שיהיה כל הבית שמור מבפנים למזוזה שמבפנים מן המזיקין³².

וזוהו רק לכתחלה, אבל בדיעבד שלא קבעה בטפח החיצון הסמוך לרשות הרבים, כשרה³³.

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

³¹ לבוש מ"ז ב

³² בעושה אותה משום מצוה רשאי לחשוב בשכר מצוה ישמרהו ד'. אבל העושה רק לכוננת שימור אין לו שמירה, אלא סכין היא בעיניו, תשובת גנת ורדים חלק א' באו"ח כלל ב' סימן כ"ח עלה מ"ה ע"ד נסוף ד"ה אין זו. גליון מהרש"א שם.

³³ בבן איש חי (פר' כי תבא אות ט) כתב: צריך שיקבענה בטפח הסמוך לחוץ, והיינו לכתחלה, אבל בדיעבד כשרה, ואף על פי כן בדיעבד שלא קבעה בטפח הסמוך לחוץ צריך שישמרה ויקבענה בטפח הסמוך לחוץ וכו'. ע"כ. ועיין ילקוט יוסף שובע שמחות א הערות מקום וסדר קביעת המזוזה וברכתה אות סט שלפי מ"ש בשו"ת ויקרא יהושע (סי' ה, דף ט ע"א) שהרב שדה יהושע כתב בפירושו הירושלמי (סוף מגילה) שכיון שבא הדבר מפורש בירושלמי לפסול, דקאמר נתנה לפניו מטפח פסולה, מוכח דהווי לעיכובא, ודלא כהמור והרמ"א שכתבו דלא הוי לעיכובא. הכי נקטינן. עכ"ל. וא"כ י"ל שעכ"פ יש להחמיר בדברי הירושלמי שאף בדיעבד צריך להסירה ולקובעה במקום הראוי. אלא שנראה שכיון שלא מצאנו מי מהאחרונים שיביא דברי הירושלמי לדחות דברי המור והרמ"א שהכשירו בזה בדיעבד, יש מקום לפרש ד' הירושלמי הנ"ל, דמ"ש נתנה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם יש טירחא להסירה לקובעה בטפח החיצון, אין צריך לטרוח בכך, ויניחנה במקומה. ומכל מקום אם טרח והוציאה וקבעה בטפח החיצון תבא עליו ברכה, אך לא יברך על קביעתה.

ח. העמיק לה טפח פסולה

כבר התבאר לעיל דף לב: שביצד קובעה³⁴, יסמר אותה במסמרים במזוזות הפתח או יחפור בה הפירה ויקבענה בה, על ידי טיחה בטיט וסיד, ורק יראה ממנה שם שדי, שתיראה למי שנכנס ולמי שיוצא.

אולם לא יעמיק לחפור טפח בעומק שאם עשה כן הרי היא פסולה, שאין זה על המזוזה אלא תוך המזוזה³⁵.

וכן אם חפר³⁶ אפילו פחות מטפח אך אין המזוזה נראית וגם אין היכר וזכר לה כלל אין יוצאין י"ח מזוזה כלל, ויש לעשות איזה סימן או היכר בחלל הפתח על המקום הנקדה ודי בכך.

ט. שהעמיד ולבסוף חתך והניחה אבל חתך והניח ולבסוף העמיד פסולה תעשה ולא מן העשוי

לפנים מטפח פסולה, היינו שהעמיק החור בכותל המזוזה יותר מטפח, ונתן שם המזוזה, וכדאיתא במנחות (לג ב) העמיק לה טפח פסולה. וכ"פ הטור והש"ע (סי' רפט ס"ה), ולכן אין לדחות דברי הפוסקים מכח דברי הירושלמי, שאפשר לפרש כוונתו כתלמוד דידן. דאפושי פלוגתא לא מפשינן. ובקרבן העדה כתב ב' הפירושים. ולכן בדיעבד רשאי להניחה במקומה לאחר שכבר קבעה. וכ"ה דעת מרן והאחרונים ז"ל. ואם החמיר להסירה ולחזור לקובעה בטפח הסמוך לחוץ, לא יברך. ותע"ב. ודו"ק.

³⁴ שו"ע ונו"כ רפט ד

³⁵ לבוש שם

³⁶ עיין בספר יד הקטנה פ"ג מהלכות מזוזה אות כ"ה שכתב דהיינו בענין שתהא המזוזה נראית והאריך בענין מ"ש בגמרא או שטלה עליה מלבן כו' והעלה דזה ברור לדינא דכשאיז המזוזה נראית וגם אין היכר וזכר לה כלל דודאי אין יוצאין י"ח מזוזה כלל ולכן מה שנוהגין ההמון לקדוח במזוזות הפתח ומניחין שם המזוזה והיא אינה נראית וניכר כלל אינם יוצאים בזה אף שהיא מונחת במקומה הראוי ובהלכתא ויש לעשות איזה סימן או היכר בחלל הפתח על המקום הנקדה ודי בכך ע"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

קבעו המזוזה³⁷ בתקנה והסירו הפתח כמו שהוא עם המזוזה וחזרו לבנות הכותל ונתנו הדלת עם המזוזה כמו שהיה קבוע פסולה גם כן משום תעשה ולא מן העשוי בפסול ודוקא בקבע לבית אחר שלזה הוי תחלת עשייה, אבל בחזר וקבעו למקומו הראשון כשר³⁸.

י. הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוזה ... חד אמר דלית להו תקרה וחד אמר דלית להו שקופי

אין הבית חייב במזוזה³⁹ לכולי עלמא ולברך על קביעתה אלא באלו תנאים. א) שיהא בו ד' אמות על ד' אמות. ב) שיהיה לו ב' מזוזות ומשקוף על גביהם. ג) שיהיה להבית תקרה. ד) שיהיה לו דלתות. ה) שיהיה הפתח גבוה לא פחות מעשרה טפחים. ויש אומרים דגם רחבו צריך שיהיה ד' ו) שיהיה עשוי לדירת אדם. ז) שיהיה עשוי לדירת כבוד. ח) שיהיה דירת קבע.

בית שאין לו תקרה אינו ראוי לדור בתוכו ופטור, אף על גב⁴⁰ דשערי חצירות חייבין וסתם חצירות אינם מקורין, שאני חצר שבתים מקורין פתוחים לתוכו ומשתמשינן משם לבתים ומבתים לתוכו לפיכך חייבים, מה שאין כן כאן שאין משתמשים כן בתוכו לפיכך פטור. היה מקצתו מקורה⁴¹ ומקצתו אינו מקורה, אם התקרה לצד הפתח⁴² ויש בו ד' על ד', חייב.

ואם התקרה של הבית נמשכת עד המזוזות⁴³, ועד בכלל, אך אין היכר משקוף מעל המזוזות, נחלקו בזה הפוסקים, אם הבית הזה חייב במזוזה,

³⁷ חי' רע"א שם מת' מהר"א ששון בסופו.

³⁸ לדעת המנ"א א"ח (סי' מ"ו) חי' רע"א שם

³⁹ חי' אדם חלק א כלל טו סעיף ה – ט

⁴⁰ לבוש רפו יד

⁴¹ שו"ע ונו"כ רפו יד

⁴² ונראה דאם היה הקרוי מרוחק מן הפתח שיעור דהוי כלבוד שיצרף עם המקורה עם שאינו מקורה לתשלום ד' אמות והיינו ג"ט נכי רביע והוא הדין אם יהיה הפחות מג' טפחים חלל באמצע הד' אמות הקרוי דמצטרפין לד' אמות וחייב במזוזה ועיין בא"ח הלכות סוכה סי' תרל"ב ס"ב וטעמא דאמור רבנן התם דאין ישינים תחתיו. ראשון לציון.

⁴³ בספר דעת קדושים במקדש מעט (סי' רפז סק"ה) כתב, תקרה הוי כמשקוף, ואח"כ סיים, ומ"מ נראה שתקרה העשויה רק לצורך קירוי ואין בה היכר להיות בתורת משקוף על שתי המזוזות, אפשר דלא חשיבא כמשקוף, וכמו שכתבתי בתשובה לענין צורת הפתח בדין מלמול בשבת. וצ"ע. ע"כ. אך החזון איש (סי' קעב) בד"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ולכן יקבע המזוזה בבית, בלי ברכה, שספק ברכות להקל. נובית שסילקו הקירווי ממנו ונפטר ממזוזה, ואחר כך חזרו ועשו לו תקרה, דאין צריך להסיר המזוזה ולהזור ולקובעה, וליכא בזה משום תעשה ולא מן העשוי].

אין לו אלא מזוזה א' כגון שמצד א' עובי הכותל להלאה מהפתח, אם המזוזה מצד שמאל, פטור. ואם מצד ימין, יש אומרים דחייב. ולכן יקבענה בלא ברכה. ודוקא שהכותל עובר להלאה מהפתח, דאם לא כן, הוי קצה הכותל במקום מזוזה, דכל מקום שהכותל כלה מקרי מזוזה.

ואם יש לו ב' מזוזות רק שאין לו משקוף אלא שכיפה כמין קשת עליהם, או אפילו אין לו מזוזות גם כן רק הכיפה הולכת ומתעגלת מהארץ, אם יש בגובה עשרה טפחים לפחות ורוחב ארבעה טפחים, חייב. ואם רוח הרביעית פתוחה לגמרי, אף על פי שיש שם עמודים העשויים לחזק התקרה, פטורה, שהרי אין כאן פתח כלל

יש אומרים שאפילו אין לו דלתות, חייב. ויש אומרים דפטור. ולכן לא יקבע המזוזה עד שיתלה מקודם הדלת. ואם קבעה מקודם, אם כן לדעת הפוסט, אף על פי שאחר כך תלה בו דלת המזוזה פסולה, דהוי תעשה ולא מן העשוי. לכן אם עדיין אין לו דלת, יקבענה בלא ברכה. וכשיתלה בו הדלת, יחזור ויטלנה ויקבענה. והנכון שיעשה אז מזוזה גם בבית אחר אם יש לו ויפטרנה בברכה זו.

או"ח סי' תרל, כתב דלא מהני הסכך לצוה"פ, והסכך עצמו ג"כ לא הוי משקוף, כיון שנמשך על פני כל שטח הסוכה, ופני תקרה אינו משקוף, ובשו"ת מנחת יצחק חלק י (סי' צא) הביא דברי החזון איש, וכתב, ש"ל שאע"פ שמעיקר הדין בנוגע לדין צוה"פ ס"ל להחזון איש שאין התקרה נחשבת כקנה על גביה, מ"מ ס"ל דלכתחלה חייב במזוזה, כמו שהושש לכתחלה לדעת הרא"ש לגבי ראשי הכתלים, אף דלגבי צורת הפתח ס"ל דלא מהני, כמ"ש (שם סק"ב). וע' בשו"ת שבט הלוי ח"ב (סי' קג), שכתב להשיג על הרב מקדש מעט הנ"ל שכתב בפשיטות שתקרה הוי כמשקוף, שאין דבריו נראים בזה, שהרי הרמב"ם מונה תקרה ומשקוף בנפרד בין עשרת התנאים שהבית חייב במזוזה, אלמא דתרווייהו בעינן. וכ"כ מרן הכ"מ (פ"ו מהל' מזוזה ה"ה) דמשמע לרבינו דלא פליגי (במנחות לג ב) אלא בפירושא דפתחי שימאי, אבל לדינא כ"ע מודו דבין לית להו תקרה ובין לית להו שיקפי פטורים וכו'. ע"ש. ובאמת שהמקדש מעט עצמו בסוף דבריו הדר תבריה לגזיזה, וכתב דבעינן היכר למשקוף. וע' בשו"ת משיב דברים (חיו"ד סי' קסט) שכתב, שלדעת הר"א ממיזן אם יש תקרה בלי משקוף חייב במזוזה, וחולק ע"ד הרמב"ם דס"ל שאם אין משקוף פטור ממזוזה. וע"ש. וע"ע בהעמק שאלה (שאלתא קמה אות ט). ע"ש. ובשו"ת ברוך השם (סי' צז) פסק שאם אין שם משקוף בודאי שפטור ממזוזה. ע"ש. ובספר שכל טוב על הל' מזוזה (עמוד ריב) כתב, שלדעת הר"י מלוניל, והאשכול בשם גאון והרא"ה והריטב"א והנימוקי יוסף והסמ"ק מצוריד, לא מהני תקרה להחשב במקום משקוף, אלא צריך משקוף מיוחד הכולט מהתקרה או מן הכותל, שעליו שוקפת הדלת. ע"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אין לו אלא מזוזה א' כגון שמצד א' עובי הכותל להלאה מהפתח, אם המזוזה מצד שמאל, פטור. ואם מצד ימין, יש אומרים דחייב. ולכן יקבענה בלא ברכה. ודוקא שהכותל עובר להלאה מהפתח, דאם לא כן, הוי קצה הכותל במקום מזוזה, דכל מקום שהכותל כלה מקרי מזוזה.

ואם יש לו ב' מזוזות רק שאין לו משקוף אלא שכיפה כמין קשת עליהם, או אפילו אין לו מזוזות גם כן רק הכיפה הולכת ומתעגלת מהארץ, אם יש בגובה עשרה טפחים לפחות ורוחב ארבעה טפחים, חייב. ואם רוח הרביעית פתוחה לגמרי, אף על פי שיש שם עמודים העשויים לחזק התקרה, פטורה, שהרי אין כאן פתח כלל.

יא. אכסדרה פטורה מן המזוזה ... אף על פי שיש לה פצימין פטורה שאין עשויין אלא לחיזוק לתקרה ... בית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה באכסדרה דבי רב

אכסדרה⁴⁴ והוא המקום שיש לו ג' כתלים סתומות ותקרה, אף על פי שיש לה שני עמודים ברוח רביעית פטורה, מפני שהעמודים להעמיד התקרה הם עשויים, ולא משום מזוזות, אבל אם יש לה מחיצה גם ברוח הרביעית אף על פי שהיא נמוכה או שעשויה חלונות אפילו מכל צדדיה,⁴⁵ חייבת, שנקראת בית דירה.

יב. בי הרזיקי חייב בשתי מזוזות ... בית שער הפתוח לחצר ובתים פתוחין לבית שער

בית שער⁴⁶ שפתוח לבית ולחצר חייב בשתי מזוזות, אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לחצר. מלבד הפתח שנכנסין לשם מן רה"ר שפשיטא שצריך מזוזה⁴⁷

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

⁴⁵ ש"ך שם

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ח

⁴⁷ מ"ז שם ח ש"ך יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

